

Torre de Vilella, La Fresneda, Vall del Tormo, i en el poble mateix) (xv, 27, 46; xvi, 6, 12, 41, 53, 7, 67, 47); *gentilici*: *formolencs* (ib. i en xvi, 8); fora dels que els apliquen el malnom *mussols*. Més detalls en E.T.C. II, 91-92.

El nom d'aquest poble ha vingut, doncs, a coincidir, secundàriament, amb el de diversos FÓRNOLS del Nord del nostre domini, el qual prové del diminutiu plural, ja llatí: FŪRNŪLOS, aplicat potser, com els anteriors, i alguns dels posteriors, a coves obertes per davant, a manera de forns.

(1) *Fórnols*, llogaret de Conflent agre. a Campome. *Pron.*: *fúrnus*, oït (crec, a Campome o a Conat) en les enq. de 1960 (xxvi, 170, 84-98); *Fournouls*, escriu el m. del Min. Int. MENCIONS ANT. 1036: *Fornols* (Alart, *Bu. Soc. Agr. P.-O.* x, 83); 1175 (en ll.): *Furnols* (id., *Priv.*, 58); 1385: *Ffornols* i 1359: *Fornols* (id., *Doc. Ge. Hist.*, 18,27). Ponsich (*Top.*, 97), troba ja *Furnulos* a 901, *Fornols* 1026, i diverses cites de *Fornols* en els Ss. XIII i XIV.

(2) FÓRNOLS de Cadí, entre Tuixén i la SdUrg. Oït *fórnols* a Padrinàs per Casac., 1920; jo, però: *fórnols* a Gósol (1932). *Gentilici*: *fornolesos* a Padrinàs (Casacuberta). MENCIONS ANT. 1175: «Guillelmi de *Furnols*» en el *Cart. de Poblet* (p. 190), monestir que tenia moltes terres entorn de Cerdanya; c. 1260 i 1295: *Fornols* (SerraV., *Pinós Mtpl.* I, 99, 114); 1335: Rector de *Fórnols* (id. ib. III, 216).

(3) És un nom que es repeteix molt a l'Alvèrnia: *Fournols*, mun. del dept. Cantal, prop d'Ambert; i molts, amb igual grafia moderna, en aquest dept.: 3 pobles agregats (ja documentats): *Fornolz* a 1613, -ols 1609; i 4 hameaux, écart i domaines, ja: *Fornols* S. xiv, 1490, 1403, *Fournouls* 1492 (Amé, *Dict. Top.*), amb el deriv. *Fournouls*, mun. del districte d'Orlhac.

Altres derivats diminutius del ll. FURNUS que poden ser ja, en gran part, creats en època catalana. En primer lloc:

FORNELLS. (1) A l'extrem S. del Gironès ja tocant a La Selva. *Pron. loc.*: jo sempre he oït *furnéls* a Girona (1913...) als meus parents gironins, i el mateix recordo de les enq. de 1964, a Girona, Madremanya etc; només Casac. deia haver sentit *furnéls* a un gironí (c. 1920). MENCIONS ANT. 922: «*Furnels* in pago Gerundense» (*Cat. Car.*, 149.32); 1019: *Fornels* (Villan., *Vi. Lit.* XII, § 30); 1054: *Fornells* (BABL III, 328); 1310 i 1338: castrum de *Fornellis* (*Esp. Sagr.* XLV, pp. 255 i 79); 1359: *Fornells* (CoDoACA XII, 98, 103); 1362 i 1379: *Fornellis* (Alsius, p. 141; Monsalv. XVII, 328).

(2) Lloc prop de la vila de Besalú i del Fluvià: 998: «prope moenia Bisulduni --- proprietatibus --- Casellis, Berrechar, Gesano, Porcioles, *Furnellos*, Iuvinia no ---» (*MarcaH.* I, 953,23; cf. Villan, *Vi. Lit.* xv, § 25).

(3) FORNELLS, poblet de la vall de Ribes, agre. a Toses, vora el r. Rigard, cap a mig camí de Toses a Nevà, continuació O. dels Plans, molt elevats muntanya

amunt, a la dr. del Rigard, Plans de *furnéls* (oït allí i a Nevà, 1935); *furnéls* oït a Ribes, 1920, Casac.

(4) Rubió Lois, índex de *Cat. Car.* II, diu que hi ha una masia de *Fornells*, en el Ripollès en te. Parròquia de Ripoll. I hi localitza (però no responc que no hi hagi, almenys en part, mencions del (3) i fins del (2) un doc. de *Fornellos* a. 938 (*Cat. Car.*, 163.9), afegint-hi altres cites d'aquest segle a la pàg. 177.22, i d'un *mons super Fornellos*, 161.14.

(5) *Fornells*, platja, i veïnat de torres en te. Begur, si bé ja prop de *Tamariu* i del te. Palafrugell. *Pron.*: *furnéls*, oït a Palafrugell, 1920 Casac., i per mi mateix allí i a *Fornells* mateix (1934).

(6) FORNELLS, poblet i gran cala de la costa NE. de Menorca: oït *furnéls*, -éls allí mateix en l'enq. de 1964 (XLIV, 33-39). MENCIONS ANT. S. XIV: *Fornels* en Marsili (ed. Quadrado, 19); c. 1650: «a la banda de Maestral está *Baibles* y a la tramontana una isla, y la tierra hace a manera de ensenada: llámase *Puerto Fornelis*» (Alonso de Conteras, *Derrotero*, BRAE xc, 237). *Gentilici*: *fornellers*, Moll (BDLC XI, 1920, 29).

I diversos llocs menors: *Fornells*, raconada a la costa del Port de la Selva (XLVI, 192). Lloc antic del Solsonès: *Fornels*, prop de Su, en doc. de 1054 (*Arx. Solsona*).

Altre diminutiu: *Fornics*, mas del te. d'Amer (XLIV, 83).

Quasi diminutiu: *Castell de Fornils*, era a les Guilleries, te. Susqueda, segons *Enc. Cat.*: 1359: *Castell de Fornils*, vegueria de Vic (CoDoACA XII, 82), formació comparable a *Cambrils*, *Pontils* etc.; o bé del ll. FORNIX, -ICIS, amb l'oscil·lació *Postius/Postils* < POS·TICIS (cf. *Barnils*).

FORNÓ, -NONS, sens dubte diminutius. (1) *Lo Fornó*, pda. de Ribagorça, te. Queixigar, ja a la r. d'Isclès (xviii, 177); un doc. d'Isclès del S. XI parla d'una «terra ad illo *Fornone*» (SerranoS., *NHRbg.*, 371). (2) Més documentat encara antigament, un mas o llogaret, que s'havia de trobar vora l'Isàvena, citat junt amb Vilacarli i Biescas: 1010: «villa de *Fornones*»; 1018: «villa q. d. *Fornones*»; 1202: «*Fornons* --- illo collo de *Béscaras* --- cum hoc quod est sursum in *Fornons*» (MDuque, *Docs. de Ovarra*, 14.8, i n. 127,30.5, 162.3,6). Lloc que sembla separat de (1) només per 6 k., si bé amb una serra entremig. (3) uns 8 k. més a l'Est de (1): *Los Fornons de Pu*, cova al peu del poble d'Orrit o sigui, ja separat per la Ribagorçana (DECat iv, 131a56).

(4) Abunda des d'antic com a cognom en aquesta zona: 1295 en docs. d'Ovarra: Guillem de *Fornons* (197.8, 11, id., de *Fornón*, 187.17). *Fornions* [?] cognom en un document de 1500 de Rialb de Noguera. *Fornons* i *Fernons* en el mateix lloc (151.8, *Spill Cbò.*, 107v). I avui en tinc nota d'Espui i de Montcortés (xxxvii, 147.9, 115.22).

Formació adjectiva partint de *forn* 'coveta': *Cóms Forners*, te. d'Envall; pron. *komfurnés* (xxxviii). En forma pre-catalana seria *Forneros*, que apareix dissi-